

УДК 370.036+373.67

Фоломєєва Н. А.

Ph.D, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокального мистецтва
Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка,
науковий кореспондент ІПВ НАПНУ

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ МУЗИЧНО-ЕСТРАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті розкрита ідея про естетичне виховання сучасної молоді в системі музично-естрадної діяльності засобами естрадного вокального мистецтва (через використання авторської системи) як основи розвитку професійної культури майбутніх педагогів.

Ключові слова: виховання особистості, музично-естрадна діяльність, професійна культура фахівця.

Фоломєєва Н. А. Воспитание личности в системе музыкально-эстрадной деятельности как основа развития профессиональной культуры будущих педагогов. В статье раскрыта идея эстетического воспитания современной молодёжи в системе музыкально-эстрадной деятельности средствами эстрадного вокального искусства (через использование авторской системы) как основы развития профессиональной культуры будущих педагогов.

Ключевые слова: воспитание личности, музыкально-эстрадная деятельность, профессиональная культура специалиста.

Folomeeva, Nataliya. Education to personalities in system of music-vaudeville activity as a base of the development of the professional culture of future teacher. Idea about aesthetic education of modern youth in system of music-vaudeville activity facility vaudeville art (through use the author's system) as a base of the development of the professional culture future of teacher are revealed in article.

Key words: education to personalities, music-vaudeville activity, professional culture of the specialist.

Формування професійної культури майбутніх педагогів найбільш активно формується в процесі їх навчання у педагогічних ВНЗ. Студенти мистецьких напрямів таких навчальних закладів в різній мірі включені у музично-естрадну діяльність. Актуальною проблемою залишається розкриття взаємозв'язку між музично-естрадною діяльністю та розвитком професійної культури майбутніх педагогів.

Доволі вагомий внесок у дослідження проблеми професійної культури здійснили такі дослідники, як Н. Крилова [7], В. Правоторов [9], В. Гриньова [3] та інші. Психолого-педагогічна наука має певний доробок у розв'язанні окресленої проблеми. Загальнотеоретичні проблеми культурного розвитку людини та його естетичної складової висвітлюються зокрема в працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, І. Беха [1], І. Зязюна, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, В. Сластьоніна, М. Кагана, В. Верховинець, М. Лейзерова, Л. Масол, М. Овсянникова, С. Уланової, Б. Юсова [8].

Обрана проблема виховання сучасної молоді в системі музично-естрадної діяльності засобами естрадного вокального мистецтва (через використання авторської системи) як основа розвитку професійної культури майбутніх педагогів висвітлена і розкрита вкрай мало та недостатньо, не зважаючи на її актуальність та кричущу необхідність, бо на часі як теоретичне, так і практичне її вирішення.

Тому **мета** статті – розкрити систему виховання сучасної молоді в музично-естрадній діяльності засобами естрадного вокального мистецтва як основи розвитку професійної культури майбутніх педагогів.

Зараз проголошуються кардинально протилежні цінності, що засновані не на обмеженнях, а на розмаїтті напрямів, методів, форм освітньої діяльності, не на зовнішніх стимулах, а на створенні умов, що стимулюють студента до здобуття нових знань. Наразі нові методики підходу до навчального процесу стали несподіванкою для більшості викладачів (а також і для студентів). Вони потребують освоєння нових технологій, «підвищення кваліфікації», перебудови свідомості, відмови від традиційних, роками відпрацьованих і досить ефективних методик викладання. Більшість викладачів вищої школи часто виявляються психологічно та організаційно невідповідними до такого повороту подій. Перебудова системи освіти в Україні необхідна, і її здійснення передбачається, вірогідно, найближчими роками [4].

Проблематика статті входить до загальної теми наукових досліджень кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування СумДПУ ім. А. С. Макаренка „Застосування інноваційних педагогічних технологій в удосконаленні фахової підготовки майбутніх вчителів музики”.

Досліджуючи проблематику формування професійної культури, В. Правоторов зазначає, що ця найважливіша духовна якість людини виявляється, насамперед, в її здатності відчувати задоволення від праці [10]. Також дослідник вважає, що професійна культура є системною якістю, вихідними компонентами якої є знання, практичні уміння й навички, а також соціальні якості, які характеризують ставлення особи до світу суспільних цінностей. Отже, на думку В. Правоторова, професійна культура, з одного боку, характеризує досягнутий рівень культури суспільства в цілому, а з іншого, – становлення фахівця як представника цієї культури, здатного забезпечити її подальший розвиток [8]. Інша дослідниця В. Гриньова визначає культуру якісною й кількісною характеристикою певного способу діяльності. Розкриваючи взаємозв'язок між діяльністю та культурою, дослідниця звертає увагу на те, що не кожна діяльність чи її результат можна віднести до рівня культури. Високий рівень культури діяльності проявляється в тому, що вона не тільки забезпечує створення

суспільно значущих продуктів, але й сприяє розвитку, удосконаленню самої людини і як особистості, і як фахівця [3, с. 70].

Н. Крилова професійну культуру характеризує як вираження зрілості й розвиненості системи соціально значущих професійно-особистісних якостей людини, що продуктивно реалізуються у процесі її діяльності. Авторка вважає, що професійна культура включає такі компоненти: 1) систему знань та інтересів особистості, що забезпечують загальний кругозір людини; 2) систему переконань, що утворює світоглядний рівень професійної культури особистості; 3) систему умінь і сформованих на цій основі здібностей, котра забезпечує рівень практичної фахової діяльності; 4) систему індивідуальних норм і засвоєних методів діяльності, яка забезпечує рівень регуляції соціальної поведінки особистості; 5) систему соціальних почуттів, котра утворює рівень емоційної культури, що формується на основі переживань процесів діяльності й поведінки особистості. Узагальнюючи, Н. Крилова робить висновок, що професійна культура як інтегральний показник творчого початку у поведінці й діяльності людини утворюється в результаті поєднання й взаємодії всіх вищевизначених складових [7, с. 14].

Розвиток та реформування освітньої галузі взагалі і в ракурсі євроінтеграції зокрема вимагає зміни традиційних підходів до навчання і виховання [2]. Саме тому потребує поглиблення дослідження сутності інноваційних педагогічних технологій естетичного виховання засобами музичного мистецтва, з'ясування їх якісних відмінностей від традиційних технологій музичного виховання. Аналізуючи особливості різних технологій, ми дійшли висновку, що якісно специфічними рисами відомих технологій є включення музики до буденної життєдіяльності, „живання” в музику, синтез музичної та інших видів естетичної діяльності, поєднання різних видів музичної діяльності та творчості, орієнтація на всебічний розвиток особистості в процесі музично-естетичного виховання. Розвиток нових теоретичних і практичних підходів до обґрунтування сучасної системи розвитку особистості молоді людини може більш продуктивно вирішити ті завдання, що їх ставить перед педагогічною наукою наш час [6]. Актуальним у цьому сенсі залишається уточнення місця і ролі естрадного вокального мистецтва як дієвого засобу впливу на емоційне зростання особистості, що активно розвивається, з'ясування принципів організації процесу виховання молоді засобами музичного мистецтва (зокрема, вокального), необхідних методів трансформації цього напрямку виховання, а також виокремлення таких елементів цілісної музично-естрадної діяльності, які б найбільш ефективно впливали на розвиток професійної культури майбутніх педагогів.

Безперечна актуальність розробки системи виховання особистості засобами естрадного вокального мистецтва в музично-естрадній діяльності полягає у можливості залучення молоді до мистецтва, використовуючи значну популярність естрадного вокального мистецтва і бажання прилучитись до нього; перетворитись зі споживача мистецтва до його творця, що активно впливає на розвиток професійної культури.

У діяльності, зокрема й мистецькій, формування і розвиток особистості проходить швидкими темпами, бо мистецтво (і, зокрема, естрадне вокальне мистецтво) активізує і задіює всі сфери особистості, спонукає її до творчості, яка також вимагає постійного розвитку від особистості. Креативна особистість, здатна до вирішення нестандартних завдань і прийняття відповідальних рішень, в естрадному вокальному мистецтві буде розвиватись, особливо молода, активна і дієва. Тому необхідно максимально враховувати особливості сучасної молоді людини при роботі з нею засобами естрадного вокального мистецтва. Виходячи з вищевикладених умовиводів, враховуючи авторський практичний досвід, актуальність і необхідність, нами запропоновано авторську технологію виховання особистості засобами естрадного вокального мистецтва, особливостями якої є:

- 1) виявлення максимально творчої самоактивності молоді людини, неможливість пасивної присутності і споглядацької позиції в педагогічному процесі;
- 2) індивідуальна орієнтація творчих завдань, створення ефективного соціально- педагогічного мікросередовища діяльності;
- 3) доброзичливість до кожного студента;
- 4) виключення поділу на обдарованих і необдарованих;
- 5) створення умов для успішного формування і розвитку кожного;
- 6) виключення негативних оцінок діяльності та особистості;
- 7) використання тільки морально-психологічних форм заохочення до діяльності.

Саме такою діяльністю і займається автор – керівник творчої лабораторії та народного театру-студії естрадного вокалу „Екстрім” СумДПУ ім. А. С. Макаренка [11].

Базова риса авторської системи – індивідуалізація, реалізується як підбір форм навчання, його темпів, окремих завдань, орієнтованих на кожного студента з урахуванням його психічних особливостей, рівня розвитку здібностей тощо, поряд з цим вплив музично-естрадної діяльності та середовища на майбутніх педагогів дозволяє комбінувати як індивідуальні, так і колективні форми роботи.

Автор цієї статті є керівником проблемної групи, яка працює за темою «Інноваційні педагогічні технології музично-естетичного виховання засобами естрадного мистецтва» та науково-практичної лабораторії по розвитку музично-творчих та вокальних здібностей. Цей досвід дозволяє робити певні висновки щодо значення естрадного вокального мистецтва для молоді та робити певні припущення щодо підвищення його популярності і в майбутньому, тому і виховна роль при правильному доборі зразків, вірогідно, буде лише зростати, а тому буде якісно покращуватись те музично-естрадне середовище, в якому перебувають студенти і в якому відбувається розвиток їх професійної культури.

Теоретичний і практичний досвід роботи автора дозволяє запропонувати курси естрадного спрямування, створення яких обґрунтовано необхідністю вдосконалення музично-виховної роботи з молоддю, використовуючи досить популярну серед неї естрадну діяльність, та розвитку професійної культури майбутніх педагогів.

Курс “Естрадний спів (вокал)” є одним із важливих профілюючих предметів у системі підготовки вчителя музики і має на меті практичну підготовку студентів до вокально-педагогічної діяльності на уроках музики у загальноосвітній школі, позаурочних та позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями про будову голосового апарата і особливості його функціонування, формування необхідних вокальних навичок й умінь майбутніх педагогів – музикантів. Спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату, така навчальна дисципліна, як “Естрадний спів (вокал)” має: формувати розуміння механізмів співацького процесу, критерії якості співу і співацької майстерності, розвивати активний вокальний слух, формувати та удосконалювати вокально-технічні та виконавські навички, домагатись свідомого володіння голосом, розуміння естрадної етики та виконавської культури, а також використання можливостей звукопідсилюючої апаратури.

Головною метою курсу “Ансамбль (вокальний, естрадний)” є підготовка педагогів – керівників ансамблю і хору, що володіють навичками спільного співу, якісного концертного виконання музичних творів, а також методикою їх розучування і розкриття ідейно-художнього змісту та виявлення стилістичних особливостей. Спецкурс «Основи звукорежисури» є одним із важливих допоміжних спеціальних предметів у системі підготовки сучасного вчителя музики і має на меті практичну підготовку студентів до педагогічної діяльності на уроках музики у загальноосвітній школі, позаурочних та позашкільних виховних заходах, озброєння їх основними знаннями про роботу звукорежисера, особливості звукорежисури у різних умовах, формування необхідних навичок й умінь майбутніх педагогів – музикантів. Завдання його полягає в озброєнні майбутніх спеціалістів практичними знаннями про звукотехнічне обладнання, можливості його використання в умовах сучасної школи.

Студент у процесі роботи має бути для педагога об'єктом постійної уваги та суб'єктом творчого діалогу – спілкування задля вивчення всіх його можливостей на кожному етапі розвитку. Доцільно запропонувати декілька простих правил з гігієни голосу, на яких слід зосередити увагу при викладанні.

Перед уроком співу або виступом виконавець має бути ситим. Наїдатися прямо перед заняттям теж не варто, але організм не повинен відчувати голод і бути сильним. Інакше потрібні м'язи не задіюються – сил не вистачить.

У день уроку або виступу виконавець має відчувати, що виспався, або, принаймні, не відчувати недосипу. По-перше, добрий сон дає додаткові сили (а всі ми знаємо, що спів – досить виснажлива фізична справа). По-друге, зв'язки – дуже чутливий і ніжний орган. Вночі вони повинні відпочивати, щоб відновитися.

Не можна співати більше години поспіль. Початківці можуть співати без перерви не більше 45 хвилин, у професіоналів цей час може бути збільшено до півтори години, але це максимум. Інакше голос перевтомиться, зв'язки втомляться і це вимагатиме серйозного відновлення.

Важливе значення має виховання у вокалістів вимогливості до себе, цілеспрямованості, творчої активності та ініціативності.

Автором були розроблені робочі навчальні програми для спеціальності «Музичне мистецтво» (спеціалізація – Керівник шкільного естрадного колективу) «Естрадний вокал», «Естрадний вокальний ансамбль», «Методика викладання естрадного співу», «Педагогічна практика», спецкурс «Основи звукорежисури», у яких реалізовано теоретичний і практичний досвід у галузі виховання особистості засобами естрадного вокального мистецтва.

Враховуючи стан української системи вищої освіти, головним напрямом реформування для нас має стати лібералізація вищої школи, навчання студентів принципів свободи й одночасно відповідальності за свій вибір. Паралельно в процесі навчання відбувається розвиток професійної культури майбутніх спеціалістів. Очевидно, тільки внутрішньо вільна особистість, котра опанувала мистецтво прийняття рішень і відповідальності за них, може бути по-справжньому свідомим громадянином, а також конкурентоспроможним, мобільним професіоналом. Західна практика показує: студент, який вибрав курс на основі особистого інтересу, і навчається зовсім інакше. Естрадне вокальне мистецтво відзначається помітною популярністю у молодіжних колах, що сприяє залученню молоді до безпосередньої діяльності, перетворення зі споживача мистецтва на творця, особистісно зацікавленого в результатах і самому процесі навчання. У статті доведена ідея про естетичне виховання сучасної молоді в системі музично-естрадної діяльності засобами естрадного вокального мистецтва (через використання авторської системи) як основи розвитку професійної культури майбутніх педагогів шляхом впровадження авторської системи роботи зі студентами у створеній музично-естрадній діяльності, тому перспективним вважаємо подальше дослідження професійно-педагогічних можливостей естрадного вокального мистецтва для становлення особистості з розвиненим естетичним потенціалом та розвитку професійної культури з метою виявлення тих факторів музично-естрадної діяльності та середовища, які найбільш ефективно впливатимуть на розвиток професійної культури майбутніх педагогів. При активному запровадженні вищевикладеної програми, технології та спеціалізації підвищиться конкурентоспроможність випускників сучасних ВНЗ на європейському просторі в сучасних умовах і можливих найближчих перспективах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Книга перша. Особистісно орієнтований підхід: теоретико – технологічні засади.: Наук. видання / Іван Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник / Іван Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204с.
3. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (Теоретичний та методичний аспекти) / Валентина Гриньова. – Харків : «Основа», 1998. – 300 с.
4. Падалка О. С. Педагогічні технології: Навч. посібник / О. Падалка, А. Нісімчук, О. Смолюк, О. Шпак. – Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1995. – 256 с.
5. Зеер Э. Ф. Психология личностно-ориентированного профессионального образования / Э. Зеер. – Екатеринбург : Изд-во Уральского гос. проф.-пед. ун-та, 2000.
6. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах / Ярослав Коломинский. – М., 1976. – 127 с.
7. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста: Метод. пособие / Наталия Крылова. – М. : Высш. шк., 1990. – 142 с.
8. Общая и профессиональная педагогика: Учеб. пособие / Под ред. В. Симоненко. – М. : Вентана-Граф, 2006. – 368 с.
9. Правоторов В. А. Профессиональная культура специалиста и динамика ее формирования на этапе «вуз – производство» / Володимир Правоторов // Вестник Харьковского университета. – 1985. – № 5. – С. 28 – 36.
10. Правоторов В. А. К вопросу об измерении профессиональной культуры молодого специалиста / В. Правоторов, А. Меркулов // Вестник Харьковского университета. – 1985. – № 1. – С. 44 – 49.
11. Фоломеева Н. А. Використання естрадного вокального мистецтва у підготовці сучасного вчителя / Наталія Фоломеева // Збірник наук. праць «Теоретичні питання культури, освіти та виховання». – К., КНЛУ, НМАУ. – № 35. – 2008. – С. 175 – 177.

УДК 378.37.02

Каландирець Н. М.

аспірантка Національного університету біоресурсів і природокористування України

ПОНЯТТЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

У статті визначаються поняття медіакультури та медіаосвіти, розглядаються деякі концепції медіаосвіти. Звертається увага як на позитивні, так і на негативні аспекти впливу медіакультури на сучасне суспільство.

Ключові слова: медіакультура, масова культура, масові комунікації, засоби масових комунікацій, медіа, засоби масової інформації, медіаосвіта.

Каландирець Н. Н. *Понятие медиакультуры студентов высших учебных заведений Украины. В статье определяется понятие медиакультуры и медиаобразования, рассматриваются некоторые концепции медиаобразования. Обращается внимание как на положительные, так и на отрицательные стороны влияния медиакультуры на современное общество.*

Ключевые слова: медиакультура, массовая культура, массовые коммуникации, средства массовых коммуникаций, медиа, средства массовой информации, медиаобразование.

Kalandyrets, N. N. *The concept of Media culture of students of High Educational Establishments in Ukraine. This article is devoted to defining the concept of Media culture and Media education, discusses some concepts of media education. This article draws attention to the positive and the negative effects of the media culture in the modern society.*

Key words: media culture, mass culture, mass communication, mass communication technologies, media, mass media, media education.

Щоденна реальність невідворотно підтверджує сутнісну характеристику сучасного світу як постійно мінливого, позбавленого будь-якої константності. Поза сумнівом, ця особливість безпосередньо пов'язана з інформаційним надлишком, який отримав назву «інформаційного вибуху». У ХХ столітті була створена нова інформаційна структура, яка дала змогу багатьом розвиненим країнам протягом декількох років перейти від індустріального суспільства до інформаційного. В ході цих перетворень виникли нові засоби масової комунікації, що з'єднують між собою різні види людської діяльності, розділені до того часом і простором. Але, створюючи нові види комунікації, людство постійно балансує між полюсами «створення і освоєння», між все більш прискореними вимогами життя і необхідністю осмислити нове і навчитися жити з ним у гармонії. Особливо сприйнятлива до всього нового, як відомо, молодь, не стримувана традиціями і спрямована в майбутнє. У той же час саме вона є жертвою інформаційного буму, і, по суті, перша приймає на себе всі удари і негативи сучасного інформаційного простору. Взаємовідносини молоді з новими засобами масової комунікації складаються і розвиваються в багатьох сферах: від дозвільної до навчально-професійної.

Мета статті – обґрунтувати взаємодію студентів вищих навчальних закладів і сучасної медіакультури. Вивчення цієї проблеми дозволить не просто враховувати специфіку цих взаємовідносин при побудові навчального процесу у ВНЗ, але й певною мірою оптимізувати освітній процес.

Науковці слушно зауважують, що роль медіакультури, яка є комплексним засобом опанування людиною соціальних, інтелектуальних, моральних, художніх, психологічних аспектів навколишнього світу,